

ПЗВО «КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Затверджено
наказом президента КиМУ №063
від 01 травня 2026 року

**ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ, ЯКІ ВСТУПАЮТЬ НА НАВЧАННЯ
НА ОСВІТНЬО-НАУКОВУ ПРОГРАМУ «ЕКОНОМІКА»
ЗА ТРЕТІМ (ОСВІТНЬО-НАУКОВИМ)
РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Додатковий вступний іспит зі спеціальності складають вступники, які здобули освітній ступінь магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста) за іншою спеціальністю. Програма розроблена відповідно до Методичних рекомендацій підготовки програм та екзаменаційної документації з фахових вступних випробувань, додаткових вступних випробувань, вступних іспитів для вступу на навчання до ПЗВО «Київський міжнародний університет».

Метою додаткового іспиту є з'ясування рівня теоретичних знань та практичних навичок вступників з метою попереднього відбору вступників для подальшого допуску до складання фахового кваліфікаційного екзамену.

Головним завданням є визначення вступників, спроможних в подальшому скласти вступний іспит для вступу на навчання за третім (освітньо-науковим) рівнем зі спеціальності 051 «Економіка» в межах ліцензованого обсягу.

Програма додаткового іспиту зі спеціальності 051 «Економіка», складається з пояснювальної записки, змісту навчальних дисциплін, включених до програми. критеріїв оцінювання результатів іспиту, списку рекомендованих для підготовки до екзамену літературних джерел.

Структура: додатковий вступний іспит зі спеціальності включає теми з економічної теорії, основ підприємницької діяльності, економіки підприємства, регіональної економіки; складається з 60 тестових завдань.

Вимоги до професійного відбору

а) Загальні вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів:

- високий рівень засвоєння програмного матеріалу;
- необхідний загальнокультурний рівень;
- ґрунтовне знання основних принципів та методів економічних наук;
- знання основних засад соціально-економічної системи України;
- знання основних понятійних категорій окремих галузей національного господарства;
- навички роботи з інформацією, сучасними інформаційними технологіями та програмним забезпеченням.

б) Спеціальні вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів:

Вступники повинні **знати:**

- основні економічні терміни;
- механізми і закономірності формування економічної системи, принципи і передумови її ефективного функціонування;
- основи методичного апарату для розрахунку економічних показників;
- сутність економічних теорій з метою розробки прогностичних даних економічного стану країни;
- фундаментальні засади, принципи, форми та особливості інвестування наукової та бізнес-діяльності;
- методи дослідження інноваційної діяльності;
- наукові принципи формування та організації бізнес-процесів;
- інструментарій розробки бізнес-стратегій з урахуванням сучасних технологій та наукових досягнень науки і техніки;
- технологій командоформування для роботи у спільних стратегічних проектах;

- технологію заснування власної справи та типологію підприємств;
- основні принципи організації і розвитку малого підприємництва;
- організацію фінансової діяльності малих підприємств;
- основи кадрової політики малих підприємств;
- організацію процесу планування в малому бізнесі;
- загальні тенденції та закономірності розвитку національного підприємства;
- механізми і закономірності формування економічної системи підприємства, принципи і передумови її ефективного функціонування;
- методології побудови макроекономічних моделей та використання їх для вироблення оптимальних напрямків економічної політики;
- механізми ринкового регулювання економіки;
- чинники, що формують сучасний стан та тенденції розвитку підприємництва в Україні та світі;
- теоретичні основи та підходи до аналізу зовнішнього та внутрішнього підприємницького середовища;
- принципи та методи аналізу господарських процесів підприємницьких структур;
- методики та підходи оцінки економічної ефективності використання ресурсів суб'єктів підприємницької діяльності;
- предмет, завдання навчальної дисципліни «Регіональна економіка» та зміст її основних складових;
- систему закономірностей та принципів територіальної організації продуктивних сил; особливості розвитку окремих галузей, сфер та видів діяльності, їх регіональні аспекти;
- економіку окремих регіонів, об'єктивні передумови їх економічного розвитку;
- регіональні економічні процеси та їх наслідки; систему органів галузевого та територіального управління; основні аспекти природокористування територій України;
- основні проблеми економіки регіонів України та напрями їх вдосконалення;
- загальні тенденції та закономірності розвитку регіонального господарства;
- аналіз обсяги виробництва по головним галузям та товарним групам;
- загальну модель міжгалузевих та територіальних зв'язків для окремої галузі чи товарної групи;
- визначення межі найбільш ефективного державного втручання розміщення продуктивних сил на регіональному рівні.

уміти:

- аналізувати господарські процеси, працювати з джерелами, первинними статистичними і архівними матеріалами;
- користуватися інструментарієм економічних категорій і понять при формулюванні своїх думок;
- аналізувати процеси, які відбуваються в економіці України;
- оперувати методами досліджень економічних явищ;
- ефективно застосовувати систему отриманих економічних знань, розв'язувати складні задачі та вирішувати практичні економічні проблеми, інтерпретувати значення для різних сфер життєдіяльності вивчення основних понять і законів з метою розуміння, пояснення та використання механізмів економічних взаємозв'язків;
- аналізувати сучасні економічні проблеми на основі засвоєного економічного ефективно взаємодіяти на основі узгодження економічних інтересів і корпоративної етики;
- самостійно вирішувати конкретну економічну проблему на основі комплексу отриманих економічних знань;
- аналізувати власні можливості щодо кар'єри в бізнесі;
- дослідити середовище підприємницької діяльності;
- раціонально організувати фінансову діяльність підприємства;
- розробити бізнес-план малого підприємства;

- формувати колектив і стратегію розвитку персоналу підприємства;
- критично мислити, самостійно аналізувати господарські процеси, працювати з джерелами, первинними статистичними і архівними матеріалами;
- користуватися інструментарієм економічних категорій і понять при формулюванні своїх думок;
- здійснювати господарський аналіз діяльності підприємницьких структур;
- аналізувати процеси і явища у зовнішньому оточенні суб'єктів підприємницької діяльності;
- обирати ефективні напрями підвищення ефективності діяльності суб'єктів підприємницької діяльності;
- володіти методиками оцінки економічної ефективності інвестицій та виокремлювати проблемні питання щодо їх використання;
- аналізувати фактори розташування окремого виробництва чи прийняття інвестиційного рішення;
- вносити пропозиції щодо оцінки ефективності маркетингових програм та програм організації й управління ділових відносин;
- використовувати отримані знання при аналізі економічних процесів та оцінці господарського комплексу регіонів України;
- орієнтуватися в системі територіальної організації та комплексно-пропорційного розвитку продуктивних сил;
- збирати фактичні дані, аналізувати й оцінювати їх допустимість, достовірність та достатність для прийняття правильних рішень.

ЗМІСТ ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії

Зародження економіко-теоретичних знань. Економіка як об'єкт вивчення економічної теорії. Загальні засади економічного розвитку. Мікроекономіка. Макроекономіка. Мегаекономіка. Еволюція економічної теорії: основні етапи та напрями розвитку. Політекономія. Економічна теорія. Економікс. Предмет економічної теорії. Економічні категорії. Економічні закони та принципи господарювання. Механізм дії і механізм використання економічних законів. Економічна система.

Функції економічної теорії і її роль у формуванні економічного мислення. Економічна теорія - наукова основа економічної політики. Нормативна та позитивна економічна теорія. Єдність функцій економічної теорії. Методи пізнання соціально-економічних явищ і процесів, їх класифікація. Загальнонаукові та специфічні методи економічних досліджень. Макро- і мікроекономічний аналіз.

Сучасні напрями розвитку економічної думки: провідні школи та концепції. Виникнення та розвиток економічної думки в Україні. Взаємозв'язок економічної теорії з гуманітарними, природничими і технічними науками, що вивчають суспільство та світ.

Тема 2. Власність та економічні системи суспільства

Правовий та економічний зміст власності. Суб'єкти та об'єкти відносин власності. Різноманітність форм власності та форм господарювання. Різновиди приватної та суспільної форм власності. Особливості акціонерної форми власності. Інтелектуальна власність.

Еволюція відносин власності. Новітні тенденції у розвитку відносин власності. Відносини та форми власності в Україні в період переходу до ринку. Роздержавлення та приватизація, їхня суть і відмінності.

Економічні цілі і рушійні сили суспільства. Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку. Суперечність між суспільними потребами і економічними ресурсами суспільства. Вибір альтернатив ефективного використання обмежених ресурсів та виробничих можливостей.

Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. Економічні інтереси, їх сутність та суб'єкти. Взаємозв'язок інтересів і потреб. Зміст та структурні елементи економічної системи. Типи і моделі економічних систем. Традиційна система. Ринкова економіка вільної конкуренції.

Сучасна ринкова економіка. Соціально орієнтована ринкова економіка. Моделі організації національних господарств. Змішана економічна система. Командно-адміністративна система. Економічні основи постіндустріального (науково-інформаційного) суспільства, тенденції його розвитку.

Тема 3. Потреби і виробництво, його ресурси та фактори

Форми суспільного виробництва. Натуральне виробництво. Причини виникнення і сутність товарного виробництва. Товарне виробництво.

Економічні потреби суспільства, їхня сутність та структура. Економічний закон зростання потреб. Економічні інтереси: сутність, суб'єкти, класифікація. Взаємодія потреб і інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу. Економічні блага, їх класифікація. Носії економічних благ. Кількісна і якісна оцінки блага. Економічний закон зростання потреб. Теорія поведінки споживача.

Тема 4. Ринок як форма організації економічної діяльності суспільства

Економічний зміст поняття «ринок». Умови ефективного функціонування ринку. Структура ринку. Фінансовий ринок. Ринок робочої сили. Ринок засобів виробництва або ринок капіталу. Ринок послуг. Ринок предметів споживання. Ринок інтелектуальної власності. Валютний ринок. Ринок інформації. Ринок золота. Ринок продуктів інтелектуальної власності, «ноу-хау».

Основні суб'єкти внутрішнього ринку. Інфраструктура ринку. Ринок як системна форма відносин вторинного привласнення, економічної реалізації власності на об'єкти ринкового обігу.

Еволюція ринку: шляхи побудови ринкової системи. Типи ринкових систем. Сучасні

моделі ринкового господарства. Модель ринкової економіки в Україні. Позитивні і негативні властивості ринку.

Ринкова рівновага і механізм її досягнення. Закони попиту і пропозиції. Теорія конкуренції. Рівноважна ціна. Фіксовані ціни. Наслідки фіксації цін. Вільний рух цін – основний регулятор збалансування попиту і пропозиції. Ринковий механізм як механізм регулювання відносин привласнення, реалізації власності.

Тема 5. Товар, вартість, ціна, гроші

Товар і його фактори. Споживча вартість. Вартість і мінова вартість. Продуктивність та інтенсивність праці. Проста і складна праця. Визначення вартості в економіці. Двоїтий характер праці, втіленої в товарі. Еволюція товару в сучасних умовах.

Грошова форма вартості і сутність грошей. Функції грошей. Еволюція грошей. Теоретичні концепції виникнення грошей. Класифікація грошей. Теорії грошей: металева, номіналістична та кількісна. Закони обігу грошей. Інфляція: причини виникнення і її сутність. Грошова система та її основні типи. Елементи грошової системи. Економічний зміст закону вартості. Основні функції закону вартості.

Грошовий обіг. Закони грошового обігу. Модель І.Фішера. Зміст поняття “грошова маса”. Структура грошової маси. Грошові агрегати. Типи та види грошових систем. Сучасні тенденції розвитку грошової системи та сучасні види грошей.

Тема 6. Капітал як система відносин. наймана праця

Капітал як економічна категорія товарного виробництва. Основні підходи до визначення сутності капіталу. Матеріально-речовий зміст капіталу. Форми існування капіталу.

Постійний капітал. Змінний капітал. Додаткова вартість. Власний капітал. Залучений капітал. Реальний капітал. Фіктивний капітал. Структура авансованого промислового капіталу. Витрати виробництва, їхня сутність та класифікація. Економічний підхід до витрат виробництва.

Прибуток на капітал і фактори, що його визначають. Економічний прибуток. Бухгалтерський прибуток. Нормальний прибуток. Монопольний прибуток. Маса прибутку. Норма прибутку. Економічна роль прибутку.

Оборот капіталу. Кругообіг і оборот промислового капіталу. Основний і оборотний капітал. Структура часу обороту промислового капіталу. Амортизація і відтворення основного капіталу. Амортизаційні відрахування. Амортизаційний фонд. Норма амортизації. Основні методи амортизації.

Тема 7. Суспільне відтворення

Сутність процесу відтворення. Відтворення: його елементи та види. Показники системи національних рахунків (ВВП, ВВП, ЧНП, НД). Структура національної економіки. Система національних рахунків (СНР). Методологічні основи побудови СНР, її структура. Основні макроекономічні показники: валовий внутрішній продукт (ВВП) та методи його виміру: виробничий (продуктивний), за потоком витрат (кінцевого використання) та за потоком доходів (розподільчий); валовий національний продукт (ВНП), чистий національний продукт (ЧНП), національний дохід (НД), особистий дохід (ОД), дохід кінцевого використання (ДКВ). ВВП та чистий економічний добробут. Номінальні та реальні макроекономічні показники.

Національне багатство і його структура. Природне багатство. Проблеми розширеного відтворення національного багатства. Суть та фактори економічного зростання. Моделі економічного зростання. Поняття мультиплікатора.

Тема 8. Підприємство (фірма) як основна ланка економіки

Підприємництво, його суть, основні принципи й ознаки. Теорія підприємництва. Класична та інноваційна моделі підприємництва. Мотивації підприємницької діяльності. Підприємництво і бізнес.

Економічні основи розвитку підприємництва в Україні. Сучасні організаційно-правові форми підприємництва. Індивідуальне підприємництво (одноосібне володіння). Товариство (партнерство). Корпорація. Малий бізнес. Нові види підприємницької діяльності.

Ризик у підприємницькій діяльності та його види. Венчурний бізнес, тенденції його розвитку. Система франчайзингу. Підприємницькі мережі.

Підприємство, його сутність, головні ознаки і особливості. Форми підприємств.

ТЕМА 9. Ринкові відносини в аграрному секторі. Земля як фактор виробництва

Продуктивні сили і відносини власності у сільському господарстві. Сільське

господарство та особливості його розвитку. Еволюція власності на землю. Радикальні перетворення у відносинах власності. Аграрно-промисловий комплекс (АПК). Аграрні реформи в сільському господарстві.

Земельна рента та її форми в сучасних умовах. Диференціальна і монопольна земельні ренти. Абсолютна рента. Ціна землі. Диференціальна рента І. Диференціальна рента ІІ.

Тема 10. Форми і методи державного регулювання економіки

Національна економіка: поняття, основні ознаки, мета. Джерела і розподіл національного доходу.

Національний ринок і механізм встановлення рівноваги між попитом та пропозицією. Сутність і структура національного ринку. Попит і пропозиція та механізм їх збалансованості. Місткість ринку.

Економічні функції держави. Цілі державного регулювання. Необхідність державного втручання та економічні функції держави. Структура механізму регулювання. Форми, методи та цілі державного регулювання економіки. Основні концепції державного регулювання економіки.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Економічна теорія: навч. посіб. / Л.С. Шевченко, О.А. Гриценко, О.С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л.С. Шевченко. Харків: Право, 2016. 268 с.
2. Мацелюх Н.П., Максименко І.А. Економічні теорії в системі наукових економічних знань: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ: Центр учб. літ., 2016. 226 с.
3. Мельник Л.Ю., Макаренко П.М. Економічна теорія – політекономічний контекст: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2016. 524 с.
4. Федун І.Л., Чепінога В.Г., Смоленюк Р.П. Основи економічної теорії: навч. посіб. Вид. 2-ге, допов. і перероб. Київ: Нац. наук. центр «Ін- т аграр. економіки», 2016. 252 с.
5. Економічна теорія: підручник для вищої школи / Горлач М., Гущенко В., Соколов В та ін.; заг. ред Соколов В. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 532 с.
6. Економічна теорія: підручник / Лагутін В.Д., Уманців Ю.М., Щербакова Т.А. та ін.; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. Київ: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2017. 608 с.
7. Економічна теорія: навчальний посібник для студентів ВНЗ / М.Д. Романюк, О.І. Ємець, Н.П. Репела, Я.І. Татунчак. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2017. 592 с.
8. Карман С.В., Почерніна Н.В. Економічна теорія: навчальний посібник. Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2017. 462 с.
9. Кокарев І.В. Основи економічної теорії: курс лекцій. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 220 с.
10. Лисенко С.М., Ляшок Я.О. Основи економічної теорії. Практикум: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 268 с.
11. Мороз В.В., Сафронова О.М., Олійник Н.І. Регуляторна політика у сфері господарської діяльності: конспект лекцій. Київ: НАДУ, 2017. 180 с.
12. Економічна теорія: підручник / О.М. Головченко та ін.; за заг. ред. канд. юрид. наук А.О. Шелехова. Одеса: вид. Букаєв Вадим Вікторович, 2018. 159 с.
13. Економіка підприємства: навч. посібник / Л.Л. Лазебник, Г.П. Ляшенко, В.В. Ткаченко та ін. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 500 с. (Серія «На допомогу студенту УДФСУ», Т. 26).
14. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка). Політекономія: навчальний посібник / Н.П. Мацелюх, І.А. Максименко, М.М. Теліщук та ін. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 270 с.
15. Економічна теорія: навч. посіб. / Л.С. Томашик та ін.; Центр. спілка спожив. т-в України, Львів. торг.-екон. ун-т. Львів: Вид-во Львів. торг.- екон. ун-ту, 2018. 263 с.
16. Камінська Т.М. Основи економічної теорії. Підручник. Київ: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2018. 232 с.
17. Білецька Л., Савич В., Білецький О. Економічна теорія. Політекономія, мікроекономіка, макроекономіка: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 688 с.
18. Економічна теорія / Н.П. Мацелюх, Л.М. Касьяненко, І.А. Максименко та ін.; Ун-т ДФС України. Ірпінь, 2019. 478 с. (Серія «На допомогу студенту УДФСУ», Т. 56).
19. Несененко П.П., Артеменко О.А., Патлатой О.Є. Теоретичні основи економічної політики:

- навчальний посібник. Київ: ФОП Гуляєва В.М., 2019. 306 с.
20. Основи економічної теорії: навчальний посібник / Захарченко О., Барановська М., Козак Ю. та ін. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 264 с.
 21. Основи економічної теорії: підручник / Круш П.В. та ін. Київ: Каравела, 2019 р. 448 с.
 22. Полуяктова О.В. Навчальний посібник «Економіка» (курс мікроекономіки). Одеса: Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, 2019. 202 с.
 23. Семенченко В., Коваленко Д., Бугас Д. Економічна теорія: навч. посіб. Київ: Вид-во Центр навчальної літератури, 2019. 428 с.
 24. Сірко А. Економічна теорія. Політекономія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 448 с.
 25. Соколов М., Горбач М., Бугас В. Економічна теорія: навч. посіб. Київ: Вид-во Центр навчальної літератури, 2019. 532 с.
 26. Економічна теорія: навч. посібник для студентів спеціальностей 051 Економіка, 071 Облік і оподаткування, 073 Менеджмент, 075 Маркетинг, 076 Підприємство, торгівля та біржова діяльність / За ред. С.І. Архієреєва. Харків: НТУ «ХП», 2020. 230 с.
 27. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність: підручник / Е.М. Забарна, О.М. Козакова, Н.О. Задорожнюк та ін. Херсон: ОЛДІПЛЮС, 2020. 412 с.
 28. Економічна теорія: підручник / В.П. Якобчук та ін.; під заг. ред. В.П. Якобчук; Житомир. нац. агрокол. ун-т. Київ: Ліра-К, 2020. 449 с.
 29. Кокареєв І.В. Основи економічної теорії: навч. посібник. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 100 с.
 30. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника, д.е.н., проф. О.І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
 31. Економічна теорія: навч. посіб. / уклад.: Колосінська М.І., Белей С.І., Бойда С.В.; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці: ЧНУ: Рута, 2021. 200 с.
 32. Магійович Р.І., Зеліско Н.Б. Економічна теорія: навч. посіб. / Львів. нац. аграр. ун-т. Львів: Галицька видавнича спілка, 2021. 323 с.
 33. Економічна теорія та право: зб. наук. пр. / редкол.: А.П. Гетьман та ін. Харків: Право, 2022. №2 (49). 166 с.
 34. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Економічна теорія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання за освітньо-професійними програмами економічних спеціальностей / Укладач: Артеменко Л.Б. Тернопіль: ТНТУ. 2022. 88 с.

ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Зміст підприємницької діяльності. Місце підприємництва в суспільстві.

Сутність підприємництва та його характерні риси. Еволюція поняття терміну «підприємець», та «підприємництво». Зміст підприємницької діяльності як форми економічної активності. Основні цілі підприємницької діяльності. Функції підприємницької діяльності. Підприємництво і бізнес: спільні та відмінні риси. Класифікація суб'єктів та об'єктів підприємницької діяльності.

Роль підприємництва в суспільстві. Свобода здійснення підприємницької діяльності. Логіка підприємницької діяльності. Мотивація підприємництва. Особистість підприємця та його ділові якості.

Тема 2. Суб'єкти підприємницької діяльності.

Поняття суб'єктів підприємницької діяльності. Об'єкти підприємницької діяльності. Характерні риси фізичної особи – підприємця. Поняття юридичної особи. Поняття власності. Види та форми власності. Вибір форми власності. Товариства з обмеженою відповідальністю. Товариства з необмеженою відповідальністю. Командитні товариства.

Тема 3. Види підприємництва.

Виробнича підприємницька діяльність. Традиціоналістське та інноваційне підприємництво: особливості та фактори розвитку. Види інноваційного підприємництва. Технопаркові структури: інкубатор, технологічний парк, технополіс, регіон науки та технологій.

Підприємництво у сфері торгівлі. Організаційні форми в комерційному підприємстві (торгові, торгово-закупівельні, торгово-посередницькі організації, торгово-виробничі підприємства, товарні біржі, зовнішньоторговельні компанії, торгово-промислові палати).

Посередницька підприємницька діяльність. Види посередників: агенти, брокери, комісіонери, консигнатори, дистриб'ютори, дилери, торгові маклери, посилторговці, комівояжери, аукціоністи, мерчандайзери.

Підприємництво у сфері надання фінансових послуг. Функції фінансових посередників. Діяльність основних груп фінансових посередників: комерційні та інвестиційні банки, інвестиційні компанії та інвестиційні фонди, фондові біржі.

Підприємництво у сфері страхування. Підприємництво у сфері надання консалтингових послуг. Поняття, суть та особливості бізнес-консалтингу. Групи консалтингових фірм на ринку України. Інжиніринг як особливий вид консалтингових послуг. Фермерське господарство як вид підприємницької діяльності.

Тема 4. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності.

Зміст і порядок державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. Поняття державного реєстратора. Вимога та правила оформлення документів, які подаються для реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. Свідоцтво про державну реєстрацію, порядок його отримання. Поняття єдиного державного реєстру.

Тема 5. Ліцензування окремих видів підприємницької діяльності. Припинення підприємницької діяльності.

Ліцензія. Процедура отримання ліцензії. Види підприємницької діяльності, які підпадають під ліцензування. Уповноважені органи, які видають ліцензії на ведення підприємницької діяльності.

Причини, які викликають припинення підприємницької діяльності. Припинення підприємницької діяльності фізичних осіб. Припинення підприємницької діяльності юридичних осіб. Порядок оформлення відповідних документів, що засвідчували б припинення підприємницької діяльності. Уповноваженні органи, які припиняють підприємницьку діяльність суб'єктів господарювання.

Тема 6. Планування підприємницької діяльності.

Загальне поняття про бізнес-план. Структура бізнес-плану. Зміст основних розділів бізнес-плану. Методи прогнозування продаж та характеристика їх (евристичні, статистичні, алгебраїчні, експертні). Сегментування ринку. Способи ціноутворення. Методика визначення показників фінансової ефективності (показники ліквідності, оборотні коефіцієнти, коефіцієнти прибутковості, ефективність інвестицій). Ризики в малому бізнесі. Явище і суть економічного ризику. Фактори ризику (внутрішні та зовнішні) та характеристика їх. Оцінка, вимір і аналіз підприємницького ризику в малому бізнесі.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Варналій З.С. Основи підприємництва: навч. посіб. Київ: Знання, 2016. 330 с.

2. Грищенко І.М. Підприємницький бізнес: підруч. для студентів ВНЗ. Київ: Грамота, 2016. 519 с.
3. Князь С.В., Яворська Н.П. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: організаційно-методичні аспекти: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2016. 103 с.
4. Король С.Я. Соціальна відповідальність бізнесу: теорія та методологія обліку: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 416 с.
5. Лаготюк В.О., Безродна С.М. Підприємництво і бізнес-культура: навчальний посібник. Чернівці, Видавничий дім «РОДОВІД». 2016. 158 с.
6. Лупак Р.Л., Васильців Т.Г. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. Львів: Видавництво ЛКА, 2016. 484 с.
7. Могилевська О.Ю., Резнік Н.П., Могилевський Ю.В. Біржовий ринок: навчальний посібник. Київ. КиМУ, 2016. 248 с.
8. Підприємництво та менеджмент: навч. посіб. / Князь С.В., Данько Т.І., Ярошевич Н.Б.; за наук. ред. С.В. Князя. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2016. 123 с.
9. Роженько, О.В. Лекції з дисципліни Підприємництво і бізнес-культура: для студентів ступеня «бакалавр» / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. підприємництва і торгівлі. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2016. 216 с.
10. Кондрашихін А.Б. Теорія та практика підприємницького ризику: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 224 с.
11. Могилевська О.Ю., Резнік Н.П., Слободяник А.М. Біржовий фінансовий ринок України: проблеми і перспективи розвитку: монографія. Київ. КиМУ, 2017. 262 с.
12. Могилевська О.Ю., Уфімцева Т.М., Слободяник А.М. Економіка підприємства. Теорія і практика: навчальний посібник. Київ. КиМУ, 2017. 295 с.
13. Остервальдер Александер, Піньє Ів. Створюємо бізнес-модель. Новаторські ідеї для всіх і кожного. Київ: Наш Формат, 2017. 288 с.
14. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін: посібник / Свинчук А.А., Корнецький А.О., Гончарова М.А., Назарук В.Я., Гусак Н.Є., Туманова А.А. Київ: ТОВ «Підприємство «Ві Ен Ей», 2017. 188 с.
15. Торговельне підприємництво: навчальний посібник / Балджи М.Д., Доброва Н.В., Однолько В.О., Осипова М.М. Київ: Видавництво Кондор, 2017. 112 с.
16. Торговельне підприємництво: навчально-методичний посібник / Н.Л. Савицька, І.Ю. Мелушова, А.В. Красноусов, К.С. Олініченко. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2017. 214 с.
17. Доброва Н.В., Осипова М.М. Основи бізнесу: навчальний посібник. Одеса: Бондаренко М.О., 2018. 305 с.
18. Ільчук М.М., Резнік Н.П. Біржова діяльність і підприємництво: навчальний посібник / М-во освіти і науки України, НУБіП України. Біла Церква: Білоцерківдрук, 2018. 318 с.
19. Менеджмент підприємницької діяльності: навч. посіб. / Личковська М. Р. та ін.; Держ. закл. "Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського". Одеса: Гельветика, 2018. 239 с.
20. Могилевська О.Ю., Резнік Н.П., Остапчук А.Д. Біржова діяльність: навчальний посібник. Київ. КиМУ. 2018. 136 с.
21. Панченко С.В., Дикань В.Л., Шраменко О.В. Підприємництво: підручник. Харків: УкрДУЗТ, 2018. 241 с.
22. Підприємництво в сучасних умовах розвитку України: науково-практичний посібник / Антонюк Д.А., Бухаріна Л.М., Онищенко О.А., Шишкін В.О. Запоріжжя: запорізький національний університет, 2018. 428 с.
23. Сотник І.М., Таранюк Л.М. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за заг. ред. Сотник І.М. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.
24. Гаєвська Л.М., Марченко О.І. Підприємницька діяльність: підручник. Ірпінь: Університет ДФС України. 2019. 500 с. (Серія «Податкова та митна справа в Україні», Т. 125).
25. Економіка та організація підприємницької діяльності: навч. посіб. / Н.В. Сментина та ін.; Одес. нац. екон. ун-т. Київ: Гуляєва В.М., 2019. 320 с.
26. Основи підприємництва: підручник / Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О. та ін.; під заг. ред. Н.В. Валінкевич. Житомир: ЖДТУ, 2019. 492 с.
27. Педько А.Б. Основи підприємництва і бізнес-культури: навч. пос. Київ: «Центр

- навчальної літератури», 2019. 168 с.
28. Синицина Г.А., Рачкован О.Д. Основи бізнесу та підприємницької діяльності: конспект лекцій. Харків: ХДУХТ, 2019. 93 с.
 29. Хмурова В. Менеджмент підприємницької діяльності: навч. посіб. Видавництво Центр навчальної літератури, 2019. 286 с.
 30. Гусева О.Ю., Воскобоєва О.В., Хлевицька Т.Б. Соціальна відповідальність бізнесу: навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2020. 222 с.
 31. Економіка і підприємництво, менеджмент: підручник / Рогач С.М., Гуцул Т.А., Ткачук В.А., Балан О.Д., Балановська Т.І., Гоголю О.П. Київ: «ЦП «Компринт», 2020. 480 с.
 32. Могилевська О.Ю. Фінанси промислових підприємств: навчальний посібник. Київ. КиМУ. 2020. 220 с.
 33. Карпюк Г.І. Основи підприємництва: навчальний посібник. 2021. 108 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/2021/04/19/Osnovy%20pidpryyemnytstva.pdf>.
 34. Плетос С.В. Підприємницька діяльність: конспект лекцій. Одеса: ОДЕКУ, 2021. 121 с.
 35. Поліщук С.В., Кавтиш О.П., Основи підприємницької діяльності: навч. посіб. для студ. денної та заочної форм навчання першого бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка бізнес-підприємства». КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 153 с.

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Тема 1. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки

Сутність підприємства. Ознаки підприємства. Різновиди підприємств за формами власності за типами управління. Економічні особливості державних і комунальних підприємств. Причини існування їх у ринковій економіці.

Кругообіг капіталу підприємства. Джерела і розподіл прибутку. Реінвестування прибутку та амортизаційних коштів. Модернізація та розширення виробництва. Життєвий цикл підприємства. Засоби продовження життєздатності фірми (диверсифікація, інновації, зміна ділової моделі та інше).

Тема 2. Загальна характеристика діяльності підприємства

Поняття, ознаки, мета та основні напрямки діяльності підприємства. Види підприємств: класифікація за різними ознаками.

Об'єднання підприємств: поняття, принципи, види. Господарські товариства.

Тема 3. Управління і структура підприємства

Поняття та принципи управління підприємством. Функції та методи управління підприємством.

Загальна структура підприємства (виробнича й організаційна структура підприємства).

Тема 4. Інфраструктура підприємства

Поняття та види інфраструктури підприємства.

Система технічного обслуговування підприємства: завдання, структура та організація.

Система технічного обслуговування: ремонтне господарство, інструментальне господарство, транспортне господарство, енергетичне господарство, складське господарство.

Тема 5. Ресурси підприємства

Ресурси підприємства. Земельні ресурси. Капітал підприємства. Його структура та розміщення.

Основні фонди. Фізичний та моральний знос. Облік зносу і планування ремонту та заміни основних фондів. Значення амортизаційних коштів як джерела простого і розширеного відтворення.

Оборотні кошти підприємства. Ефективність використання оборотних коштів підприємства.

Нематеріальні активи підприємства та інтелектуальна власність на підприємстві. Ліцензійні угоди, франчайзінг.

Трудові ресурси. Економічна класифікація персоналу. Розрахунки потреби в персоналі. Заробітна плата та вартість трудових витрат. Заробітна плата як ресурс і як важіль продуктивності праці.

Фінансово-кредитні ресурси підприємства. Джерела інвестицій для підприємства.

Тема 6. Виробничі фонди підприємства

Економічна сутність основних фондів підприємства. Оцінка основних виробничих фондів. Показники використання основних виробничих фондів.

Знос основних фондів підприємства. Амортизація основних виробничих фондів підприємства.

Оборотні фонди підприємства.

Тема 7. Техніко-технологічна база виробництва

Характеристика техніко-технологічної бази виробництва. Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства. Лізинг як форма оновлення технічної бази виробництва (діяльності). Формування та використання виробничої потужності підприємства.

Тема 8. Виробнича потужність підприємства

Потужність підприємства та його підрозділів. Розрахунок виробничої потужності підприємства. Показники та шляхи покращення використання виробничої потужності.

Тема 9. Форми раціональної організації виробництва

Структура і принципи організації виробничого процесу. Організаційні типи виробництва: одиничний, серійний, масовий. Виробничий цикл та його структура. Обчислення тривалості виробничого циклу. Методи організації виробництва: потоковий і не потоковий.

Тема 10. Собівартість продукції, реалізація та прибуток підприємства

Бухгалтерські та економічні витрати.

Структура витрат: кошторисна і калькуляційна. Змінні та постійні витрати. Оперативний та бухгалтерський облік витрат. Значення контролю витрат підрозділів та підприємства в цілому. Короткострокові та перспективні витрати. Граничні витрати та спостереження їх.

Калькуляція цін. Цінова політика фірми. Бухгалтерський, економічний та нормальний прибуток. Формування прибутку підприємства. Проблема визначення прибутку підприємця. Розподіл прибутку.

Теорії прибутку. Прагнення до прибутку як гарантія суспільно корисної діяльності. Прибуток і стимули діяльності фірми.

Тема 11. Персонал підприємства та продуктивність праці

Персонал підприємства, його класифікація і структура. Продуктивність праці та чинники її підвищення.

Тема 12. Оплата праці на підприємстві

Поняття, функції та види заробітної плати. Тарифна система як основа організації оплати праці на підприємстві. Форми і системи оплати праці. Преміювання робітників підприємства.

Тема 13. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції

Загальна характеристика продукції.

Маркетинг і його роль у діяльності підприємства. Якість і конкурентоспроможність продукції.

Стандартизація та сертифікація продукції.

Тема 14. Маркетинг підприємства

Маркетинг як господарська функція. Аналіз реалізації товарів. Аналіз ринків. Вивчення особливостей покупців. Вивчення конкурентів. Прогнозування попиту. Рішення щодо модернізації, розробки та освоєння нових товарів. Методи вдосконалення збуту. Цінова політика підприємства.

Тема 15. Інвестиційна діяльність підприємства

Поняття та класифікація інвестицій, їхня роль у діяльності підприємства. Інвестиційна діяльність підприємства. Вибір джерела інвестицій. Планування інвестиційних вкладень. Лізинг. Факторинг.

ТЕМА 16. Інноваційний розвиток підприємства

Необхідність інноваційного розвитку економіки України. Суть і типи інновацій. Необхідність інновацій для відновлення життєздатності та розвитку підприємства. Життєвий цикл інновації. Пошук інноваційних ідей та проєктів. Методологія визначення інновацій. Умови ефективності інновацій. Інновації в зміні ділової моделі фірми.

Венчурний бізнес. Економічні та соціально-психологічні передумови прояву інновацій. Підприємство – головний ініціатор інноваційного розвитку. Прибуток від інновації – доход підприємця. Управління проєктами.

ТЕМА 17. Регулювання, прогнозування та планування діяльності підприємства

Напрями, методи та інструменти державного регулювання діяльності підприємства.

Прогнозування розвитку підприємства.

Планування як базовий принцип управління підприємством та основа його ефективного економічного розвитку.

ТЕМА 18. Фінансові результати діяльності підприємства

Загальна характеристика фінансів підприємства. Грошові кошти та організація розрахунків підприємства.

Складання фінансової звітності підприємства. Баланс підприємства. Фінансовий аналіз. Фінансове планування на підприємстві.

ТЕМА 19. Економічна ефективність підприємства

Економічна суть ефективності виробництва. Критерій ефективності. Система показників для оцінювання ефективності виробництва. Оцінювання соціальної ефективності виробництва. Фактори зростання ефективності виробництва. Сучасні напрямки ефективного використання окремих видів виробничих ресурсів.

ТЕМА 20. Антикризова система господарювання на підприємстві

Економічна безпека підприємства: поняття, цілі, структурні елементи і схема її організації.

Сутність і необхідність реструктуризації та санації підприємства.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Азарова А.О. Економіка підприємства. Практикум: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: ВНТУ, 2016. 216 с.
3. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Видавництво Кондор, 2016. 378 с.
4. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560- XII // Редакція від 23.07.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
5. Економіка підприємства: навчальний посібник / О.М. Бандурка, Є.В. Ковальов, М.А. Садиков, О.С. Маковоз; за заг. ред. О.М. Бандурки. Харків: ХНУВС, 2017. 192 с.
6. Економіка підприємства. Тренінг-курс: навч. посібник / Г.М. Филюк та ін. Київ: Київський університет, 2017. 191 с.
7. Економіка та організація праці: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / О.В. Мініна, Ж.В. Дерій, Н.Т. Шадура-Никипорець. Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, 2017. 206 с.
8. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII // Редакція від 30.04.2017 URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
9. Могилевська О.Ю., Уфімцева Т.М., Слободяник А.М. Економіка підприємства. Теорія і практика: навчальний посібник. Київ. КиМУ, 2017. 295 с.
10. Могилевська О.Ю., Уфімцева Т.М., Слободяник А.М. Економіка підприємства. Теорія і практика: навчальний посібник. Київ. КиМУ, 2017. 295 с.
11. Причепа, І.В. Економіка підприємства. Самостійна та індивідуальна робота студентів. Вінниця: ВНТУ, 2017. 145 с.
12. Яркіна Н.М. Економіка підприємства: навч. посіб. Вид. 2-ге перероб. і доп. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 600 с.
13. Гаєвська Л.М., Марченко О.І. Економіка і організація діяльності об'єднань підприємств. Ірпінь: Університет ДФС України. 2018. 192 с. (Серія «На допомогу студенту УДФСУ», Т. 24).
14. Дмитрієв І.А., Шевченко І.Ю. Економіка підприємства: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Харків: ХНАДУ, 2018. 292 с.
15. Економіка підприємства: навч. посібник / Л.Л. Лазебник, Г.П. Ляшенко, В.В. Ткаченко та ін. Ірпінь: Університет ДФС України. 2018. 500 с.
16. Економіка підприємства: навчальний посібник / уклад.: Н.В. Романченко, Т.В. Кожемякіна, К.В. Пічик; Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія". Київ: НаУКМА, 2018. 302 с.
17. Економіка підприємства: магістерський курс: навчальний посібник / за ред. проф. А.І. Яковлева, доц. Ларки Л.С. Харків: НТУ «ХПІ», 2018. 516 с.
18. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посіб. / Пугач А.М., Демчук Н.І., Довгаль О.В., Крючко Л.С., Тягло Н.В. Миколаїв: Швець В.М. 2018. 348с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3097/1/Інноваційний%20розвиток.pdf>.
19. Словник економіста та підприємця / Туренко А.М., Дмитрієв І.А., Іванілов О.С., Шевченко І.Ю. Харків: ХНАДУ, 2018. 340 с.
20. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с.
21. Господарський кодекс України від 12.01.2019 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
22. Економіка та організація підприємницької діяльності: навч. посіб. / Н.В. Сментина та ін.; Одес. нац. екон. ун-т. Київ: Гуляєва В.М., 2019. 320 с.
23. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с.
24. **Кузьмин В.М. Економіка підприємства та управлінська економіка: практикум. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2019. 51 с.**
25. **Кулик Т.П. Організація, планування і управління виробництвом: навч. посіб. Івано-**

Франківськ: ІФНТУНГ, 2019. 232 с.

26. **Кузьмин В.М.** Основи економіки та організації виробництва: практикум. **Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2019. 61 с.**
27. Харченко Т., Щегда А. Економіка підприємства: збірник тестів та задач. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 240 с.
28. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погрішук Б.В. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2020. 304 с.
29. Економіка і підприємництво, менеджмент: підручник / Рогач С.М., Гуцул Т.А., Ткачук В.А., Балан О.Д., Балановська Т.І., Гоголю О.П. Київ: «ЦП «Компринт», 2020. 480 с.
30. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
31. Могилевська О.Ю. Фінанси промислових підприємств: навчальний посібник. Київ. КиМУ. 2020. 220 с.
32. Підприємництво і торгівля: навчальний посібник / під заг. ред. д.е.н., проф. Л.Л. Ковальської та проф. І.В. Кривов'язюка. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 620 с.
33. Соломіна Г.В. Економіка підприємства: практикум. Дніпро: Видавець Біла К.О., 2020. 142 с.
34. **Соціально-економічні аспекти управління розвитком та безпекою економічної системи України: колективна монографія / Барна М.Ю., Кальницька М.А., Клепанчук О.І., та ін. Львів: Вид-во ЛТЕУ, ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2020. 502 с.**
35. Економіка підприємства. Методичні вказівки до виконання розрахункової роботи з дисципліни Економіка підприємства здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 07 “Управління та адміністрування” спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування” всіх форм навчання / Укладачі: Дерій Ж.В., Зосименко Т.І., Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2022. 29 с.

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Тема 1. Регіональна економіка як наука. Теорії регіональної економіки

Багатозначність категорії «регіон» у сучасній науці: географічний, культурно-історичний, політичний, економічний, військовий, етнотемографічний, екологічний, конфесійний та інший аспекти. Явище регіоналізму, його міждисциплінарне тлумачення. Порівняння категорій «регіон» і «район». Метод районування як вираз регіональної парадигми. Система регіональних наук (регіональна економіка, регіональна географія, регіональна соціологія, регіональна статистика, регіональна демографія та ін.).

Об'єкт, предмет і завдання регіональної економіки. Основні поняття регіональної економіки («економічний простір», «економічне районування», «ієрархія регіонів», «регіональне управління» тощо). Регіональна економіка в системі наук.

Просторовий чинник в історії економічних наук. Теорія сільськогосподарського штандорта Й.Тюнен. Теорія промислового штандарту А. Вебера. Теорія центральних місць В. Кристаллера та А. Льюша. Регіональна наука В. Ізарда. Теорія дифузії інновацій Т. Хагерстранда. Теорія полюсів зростання Ф. Перру. Вітчизняна школа регіональних економічних досліджень (І. Александров, М. Баранський, М.Колосовський, М. Некрасов, Ю. Саушкін, М. Паламарчук, М. Долішній тощо). Новітні концепції гнучкої територіальної організації виробництва. Концепція регіональної конкуренції (М. Портер). Кластери як засіб активізації регіонального розвитку.

Тема 2. Методи регіонального аналізу економіки

Система методів регіонального аналізу економіки. Економічне районування (регіоналізація). Картографічний метод. Порівняльний метод. Статистичний метод. Балансовий метод. Нові методи регіонального економічного аналізу. Оцінка рівня економічного розвитку і структури господарства регіону. Коефіцієнти локалізації і спеціалізації виробництва. Аналіз галузевої і територіальної структури регіональної економіки. Територіальний соціально-економічний моніторинг.

Тема 3. Суть, структура і динаміка розвитку економіки України: галузевий і регіональний аспекти

Становлення економіки України як національного господарського комплексу. Рівень розвитку економіки держави за ключовими індикаторами станом на 1991 р. Причини і масштаби тривалої економічної кризи в Україні у 90-х роках ХХ ст. Сучасне місце держави у світовому господарстві. Економіка України у дзеркалі міждержавних співставлень.

Структура національної економіки за формами власності, галужевими і територіальними пропорціями. Поняття про галузі, міжгалузеві комплекси, види економічної діяльності. Оцінка ефективності структурної трансформації господарства. Необхідність прогресивних зрушень структури національної економіки під впливом суспільних потреб та науково-технічного прогресу.

Чинники і тенденції регіонального розвитку в світлі ідей стійкого (збалансованого) розвитку людства. Роль регіонів у досягненні стратегічних цілей і завдань держави. Місце регіону у забезпеченні умов життєдіяльності населення, регіонального природокористування. Необхідність поєднання загальнодержавних, галузевих, місцевих, підприємницьких та особистих інтересів. Чинники динаміки регіонального розвитку в умовах ринкових реформ.

Тема 4. Природно-ресурсний, демографічний, розселенський і працересурсний потенціали як чинники розвитку регіональної економіки

Природно-ресурсний потенціал і його структура: теоретичний аспект. Кількісна та якісна оцінка природних ресурсів та природних умов. Класифікація та економічна оцінка мінерально-сировинних, біологічних, земельних, водних, рекреаційних та інших ресурсів.

Місце України у світових запасах природних ресурсів і ступінь забезпеченості власних потреб. Особливості розміщення природно-ресурсного потенціалу держави.

Ресурсозбереження як головний напрям використання природно-ресурсного потенціалу. Основні напрями ресурсозбереження та їх практична реалізація.

Екологічні проблеми України. Охорона навколишнього природного середовища. Раціональне використання природних ресурсів. Завдання стійкого (збалансованого) розвитку.

Населення, його роль у розвитку і територіальній організації господарства. Динаміка чисельності населення України. Причини демографічної кризи в Україні. Регіональні особливості відтворення і розселення населення України. Міське та сільське населення.

Міські агломерації. Проблема обмеження зростання великих міст. Урбанізація та проблеми довкілля. Перспективи розвитку малих і середніх міст.

Міграції населення, їх види і масштаби, географічні напрями.

Національний склад населення України і його регіональні особливості. Міжнаціональні відносини на сучасному етапі, проблеми і шляхи їх розв'язання.

Трудові ресурси України: структура і розподіл за видами зайнятості, сферами виробництва, галузями господарства, економічними районами. Трудоресурсна ситуація та її регіональні особливості. Аналіз балансу трудових ресурсів. Шляхи раціоналізації використання трудових ресурсів. Забезпечення ефективності зайнятості в умовах ринкової економіки.

Тема 5. Науково-технічний потенціал як чинник розвитку регіональної економіки

Науково-технічний потенціал України. Характеристика його складових. Чисельність і система підготовки наукових кадрів. Національна академія наук України як центр фундаментальних досліджень. Галузеві академії наук. Мережа наукових установ і матеріально-технічна база науки. Зв'язки науки та виробництва. Науково-технічний прогрес в умовах функціонування ринкових відносин. Державні витрати на науку та освіту.

Залежності економічного розвитку підприємств від їх наукового і інноваційного потенціалу, рівень матеріально-технічних, трудових, інформаційних і фінансових ресурсів. Вплив інновацій на конкурентоспроможність вітчизняної промисловості, рентабельність виробництва з урахуванням залучених інвестицій.

Особливості розміщення науково-технічного потенціалу України. Інноваційний потенціал регіонів України. Загальна оцінка рівня науково-технологічного та інноваційного розвитку регіонів держави.

Тема 6. Виробничий і фінансово-економічний потенціали як чинники розвитку регіональної економіки

Вартість і стан основних засобів України за формами власності, видами економічної діяльності та регіонами. Вимоги інноваційної економіки. Необхідність прискорення структурних змін в економіці держави. Потенційні потреби і фактичні обсяги інвестицій в основний капітал. Роль прямих іноземних інвестицій. Регіональні особливості інвестиційного процесу в Україні.

Роль регіональних суб'єктів в управлінні інноваційним розвитком держави. Маркетинговий підхід до управління регіональним розвитком з метою отримання конкурентних переваг вітчизняною промисловістю.

Система фінансового забезпечення регіонального розвитку в Україні. Роль державного, регіонального і місцевих бюджетів. Проблеми бюджетного вирівнювання. Проблеми саморозвитку і самофінансування регіону.

Тема 7. Проблеми і перспективи економічного розвитку регіонів України

Економічне районування як науковий метод територіальної організації народного господарства. Територіальний поділ праці - основа формування економічного району, його головні ознаки, районоутворюючі фактори.

Принципи економічного районування. Типи економічних районів. Генеральне економічне районування. Практичне значення економічного районування.

Регіональна економіка як господарський комплекс, його галузева структура (три функціональні групи галузей). Форми територіальної організації продуктивних сил економічних районів.

Нова мережа економічних районів України (проект). Проблеми спеціалізації і комплексно-пропорційного розвитку економічних районів України. Характеристика господарства Донецького, Придніпровського, Карпатського, Столичного, Подільського, Волинського, Центрально-Українського, Північно-Східного, Причорноморського економічних районів: економіко-географічне положення, природні ресурси, населення, галузі спеціалізації промисловості, АПК, транспорту, особливості розвитку сфери послуг та ін. Основні проблеми та перспективи розвитку районів. Удосконалення територіальної організації господарства України.

Тема 8. Регіональна політика Європейського союзу

Становлення Європейського Союзу (історичний аспект). Концептуальні основи європейського регіоналізму. Еволюція регіональної політики на різних етапах – від

Європейського об'єднання вугілля і сталі, Спільного ринку до сучасного етапу. Створення у 1968 р. Генерального директорату з регіональної політики при Комісії Європейського Співтовариства. 1975 р. – заснування Європейського фонду регіонального розвитку. Радикальна реформа структурних фондів ЄС у 1989 р. Створення Фонду згуртування (Cohesion Fund, 1992). Європейська Хартія регіоналізму (1988). Концепція «Європи регіонів». Роль Комітету регіонів (1992) у діяльності ЄС. Роль СЕМАТ – Європейської конференції міністрів регіонального планування.

Проблема консолідації європейського економічного простору. Оцінка рівнів соціально-економічного розвитку країн та регіонів ЄС. Відмінності соціально-економічного розвитку країн Центральної та Східної Європи у співставленні з країнами Західної Європи, а також з Україною. Інструментарій сучасної регіональної політики ЄС. Нові тенденції розвитку регіональної політики розширеного ЄС. Пріоритети діяльності структурних фондів до 2013 р.

Східний вектор розвитку ЄС. Політичні, військові, економічні та гуманітарні наслідки розширення ЄС на схід. “Золота завіса” – нові можливості чи загроза для України? Головні напрямки європейської інтеграції України. Необхідність і доцільність поступового перерозподілу владних повноважень між центром, регіонами та органами місцевого самоврядування.

Тема 9. Регулювання регіонального розвитку в Україні

Сутність, цілі та завдання регіональної політики в Україні. Роль різних гілок влади у розробці і реалізації регіональної політики держави. Основні напрямки регіональної політики: управлінський, економічний (податкова, бюджетна, цінова, інвестиційна, структурна політика), соціально-культурний, етнодемографічний, просторово-планувальний, екологічний, науково-технічний. Регіональна економічна політика як провідна складова регіональної політики України. Цілі і завдання регіональної економічної політики.

Методи реалізації регіональної політики (прямі, опосередковані). Рівні реалізації регіональної політики (загальнодержавний, регіональний, місцевий або локальний). Перехід від соціально до глобально орієнтованої регіональної політики.

Нормативно-правова база регіональної політики України. Механізм реалізації державної регіональної політики. Нові активні форми реалізації державної регіональної економічної політики (спеціальні економічні зони, території пріоритетного розвитку, технополіси і технопарки, єврорегіони та ін.). Роль територіального соціально-економічного моніторингу в управлінні регіональним розвитком. Роль іноземного досвіду для підвищення ефективності державної регіональної політики.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Антохов А.А. Регіональна економіка та інтелектуалізація суспільства: інноваційні аспекти взаєморозвитку: монографія / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Львів: БОНА, 2016. 418 с.
2. Державна економічна політика регіонального розвитку: навч. посіб. / М.А. Латинін, О.Ю. Бобровська, Г.О. Дорошенко та ін.; за заг. ред. д. держ. упр., проф. М.А. Латиніна, д.е.н, проф. В. Б. Родченка. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. 420 с.
3. Зінь Е.А. Регіональна економіка: підручник. Київ: «ВД «Професіонал», 2016. 528 с.
4. Регіональна економіка: навч. посібник / В.В. Гончаров та ін. Київ: КНУБА, 2016. 203 с.
5. Регіональна економіка: підручник / О.М. Бандурка та ін.; за заг. ред. О.М. Бандурки, О.В. Носової. Харків: Золота миля, 2016. 333 с.
6. Регіональна економіка: підручник / за ред. проф. Качана Є.П. Тернопіль, 2016. 800 с.
7. Регіональна економіка та природокористування: навч. посіб. / за ред. Голікова А.П. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 352 с.
8. Розміщення продуктивних сил / Антонік В.І., Ковальчук В.А., Кононенко В.Д., бабець Є.К., Стасюк В.П. Київ: ВД «Професіонал», 2016. 224 с.
9. Стеченко Д.М. Державне регулювання економікою: навч. посіб. Київ: Знання, 2016. 262 с.
10. Дадашев Б.А., Гордієнко В.П., Обливанцов В.В. Регіональна економіка: структурно-логічний навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 202 с.
11. Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил (теорія, методи, практика). Київ: Європейський університет фінансів, інформатики, менеджменту і бізнесу, 2017. 184 с.
12. Кириченко С.О., Тульчинська С.О. Регіональна економіка (регіональна економіка,

екологія): методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи для студентів 05 «Соціальні та поведінкові науки». Київ: НТУУ "КПІ ім. Ігоря Сікорського", 2017. 156 с.

13. Коротун І.М., Коротун Л.К., Коротун С.І. Регіональна економіка. Рівне: Вид-во ДІВА, 2017. 410 с.
14. Мазур А.Г. Регіональна економіка: проблеми відтворення та управління. Вінниця, 2017. 263 с.
15. Олійник Т.Г., Мельник І.О., Горобченко О.А. Регіональна економіка: курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2017. 119 с.
16. Шевченко І.Ю. Методичні вказівки до самостійної роботи студентів з дисципліни «Регіональна економіка». Харків: ХНАДУ, 2017. 60 с.
17. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2017. 431 с.
18. Богословська А.В., Кваша О.С. Регіональна економіка: навч. посібник. Миколаїв: Видавець Ємельянова Т.В., 2018. 488 с.
19. Дмитрієв І.А., Шевченко І.Ю. Регіональна економіка: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів закладів вищої освіти. Харків: ФОП Бровін О.В., 2018. 284 с.
20. Мельничук Л.М. Державне управління соціальним розвитком регіонів: реалії та перспективи. Луцьк, 2018. 440 с.
21. Регіональна економіка. Конспект лекцій для студентів спеціальності «Економіка підприємства» / Укладачі: Паромонов В.Д., Татарченко О.М. Рубіжне: ІХТ СНУ ім. В. Даля, 2018. 148 с.
22. Регіональна економіка: методичні рекомендації для студентів денної та заочної форми навчання, що навчаються за спеціальністю 051 – Економіка / Нар. укр. акад., каф. економіки та права; авт.-упоряд. Л. І. Комір. Харків: Вид-во НУА, 2018. 28 с.
23. Регіональна економіка: навч. посібник у структурно-логічних схемах та таблицях / Ушакова Н.Г., Носова О.В., Носова Т.Ю., Кулініч О.А., Федоренко Н.М. Харків: Монографія, 2019. 233 с.
24. Регіональна економіка: теорія та практика управління: навч. посіб. / К.М. Бліщук та ін.; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2019. 124 с.
25. Бондарчук М.К., Паранчук С.В., Червінська О.С., Сучасні підходи до соціально-економічного, інформаційного та науково-технічного розвитку суб'єктів національного господарства: колективна монографія. Дніпро: Пороги, 2020. 520 с.
26. Гусева О.Ю., Воскобоева О.В., Ромашенко О.С. Регіональна економіка: навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2020. 121 с.
27. Завадських Г.М. Регіональна економіка: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 163 с.
28. Ефективність: галузевий підхід: монографія / С.О. Гуткевич, П.Т. Саблук, В.Я. Шевчук та інші; за заг. ред. проф. Гуткевич С.О. Харків: «Діса Плюс». 2020. 224 с.
29. Європейська регіональна політика: підруч. для студентів ВНЗ III - IV рівнів акредитації / А.І. Крисоватий та ін.; за ред. Крисоватого А.І. та Ліщинського І.О.; Тернопіл. нац. екон. ун-т. Тернопіль: Економічна думка ЗУНУ, 2020. 235 с.
30. Словник основних термінів і понять з дисципліни «регіональна економіка» для студентів спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 073 «Менеджмент», 242 «Туризм» ступеня вищої освіти «бакалавр» / уклад. Ю.В. Ушкаренко. Херсон: Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2020. 45 с.
31. Тертишна Л.С. Державна регіональна політика: господарсько-правові механізми реалізації: монографія / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. госп. права. Харків: Юрайт, 2020. 170 с.
32. Регіональна економіка в модернізаційному форматі: підручник / М.П. Бутко та ін.; за заг. ред. М.П. Бутка. Київ: «Центр учбової літератури», 2021. 432 с.
33. Соляр В.В., Анісімова О.В. Регіональна економіка: тренінг курс: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавр галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка». Харків: Видавництво

Іванченка І.С., 2021. 173 с.

34. Джаман М. О. Теорія економіки регіонів: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2022. 384 с.
35. Регіональна економіка: розрахункова робота: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Кириченко С.О., Тульчинська С.О. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 42 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/49992/1/Rehionalna_ekonomika_RR.pdf.
36. Регіональна економіка: методичні вказівки для підготовки до практичних занять та виконання самостійної роботи для здобувачів вищої освіти спеціальностей 051 Економіка (ОС «Бакалавр») та 073 Менеджмент (ОС «Бакалавр») / укладач К.Й. Пугачевська. Мукачево: МДУ, 2022. 32 с.

ДО УВАГИ ВСТУПНИКІВ!

Протягом однієї годин Ви повинні ознайомитися та виконати тест.

Усі відповіді мають заноситися тільки до аркуша відповідей. Жодні виправлення в аркушах відповідей не допускаються. Нечітке написання відповіді вважається за помилку.

Ви можете користуватися чернетками. На самих тестах та в аркушах відповідей не можна ставити зайвих позначок.

Критерії оцінювання знань абітурієнтів

При оцінюванні тестових завдань враховується кількість правильних відповідей, які конвертуються в бали за шкалою 100-200.

Оцінка в балах виставляється так:

- високий рівень (200 балів – повністю виконане завдання (без фактичних, граматичних);
- середній рівень (150 балів – в основному завдання виконано правильно, не більше дванадцяти помилок (у тому числі фактичні, граматичні);
- достатній рівень (135 балів – завдання виконано в основному правильно, допущено не більше двадцяти помилок (у тому числі фактичних, граматичних).

Загальні критерії оцінювання знань абітурієнтів

173–200 балів– заслуговує абітурієнт, який дав правильні відповіді на 48-60 тестових завдань.

136–170 балів – заслуговує абітурієнт, який дав правильні відповіді на 28-47 тестових завдань.

100–135 балів – заслуговує абітурієнт, який дав правильні відповіді на 8-27 тестових завдань.

Менше 100 балів – заслуговує абітурієнт, який дав правильні відповіді менш, ніж на 20 тестових завдань

За результатами іспиту зараховуються абітурієнти, які отримали від **100-200 балів**. Ті, хто отримав **99 балів** і нижче, не допускаються до конкурсного відбору.

Кількість правильних відповідей	Бал за шкалою 100-200
60	200
59	198
58	196
57	194
56	192
55	190
54	188
53	185
52	182
51	180
50	179
49	176
48	173
47	170
46	168
45	166
44	164
43	162
42	160
41	159
40	157
39	155
38	154
37	152
36	150
35	149
34	147
33	145
32	143
31	141
30	140
29	138
28	136
27	135
26	134
25	132
24	130
23	129
22	127
21	125
20	124
19	122
18	120
17	118
16	116
15	114
14	112
13	110
12	109
11	107
10	105
9	103
8	100

ПЗВО «КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЛИСТОК ВІДПОВІДІ
ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
для третього (освітньо-науково) рівня вищої освіти

Прізвище, ім'я, по батькові вступника _____

Спеціальність _____
(шифр та назва)

ДО УВАГИ ВСТУПНИКІВ!

Протягом однієї годин Ви повинні ознайомитися та виконати тест. Усі відповіді мають заноситися тільки до аркуша відповідей. Жодні виправлення в аркушах відповідей не допускаються. Нечітке написання відповіді вважаються за помилку.

Ви можете користуватися чернетками. На самих тестах та в аркушах відповідей не можна ставити зайвих позначок.

№ завдання	Відповідь	№ завдання	Відповідь	№ завдання	Відповідь
1		21		41	
2		22		42	
3		23		43	
4		24		44	
5		25		45	
6		26		46	
7		27		47	
8		28		48	
9		29		49	
10		30		50	
11		31		51	
12		32		52	
13		33		53	
14		34		54	
15		35		55	
16		36		56	
17		37		57	
18		38		58	
19		39		59	
20		40		60	

Підпис вступника _____

Результати:

Кількість набраних балів	Оцінка 100-200	Підпис екзаменаторів	
		_____	_____
		(підпис)	(Власне ім'я та ПРІЗВИЩЕ)
		_____	_____
		(підпис)	(Власне ім'я та ПРІЗВИЩЕ)
		_____	_____
		(підпис)	(Власне ім'я та ПРІЗВИЩЕ)